

De kerk van Hendrick de Keyser in Middenbeemster

Kort na de drooglegging van de Beemster werd de kerk naar ontwerp van Hendrick de Keyser gebouwd (1618-1623). In 1626 werden de consistorie en de stovenkamer aan weerszijden van de toren toegevoegd. De kerk van Middenbeemster is één van vroegste voorbeelden van protestantse kerkbouw in Holland, gebouwd volgens traditioneel lengtepatroon. In 1661–1662 werd de toren naar ontwerp van Pieter Post verhoogd, waarbij de huidige situatie werd bereikt. De kerk is de enige niet-stadse kerk van Hendrick de Keyser.

Voor wat betreft het interieur zijn in het bijzonder vermeldenswaard:

- het schilderij van de kerk van Pieter Carelsz. Fabritius, vader van de befaamde schilder Carel Fabritius;
- de eikenhouten preekstoel en het doophek daterend uit de bouwtijd van de kerk;
- het koper-, tin- en zilverwerk uit de periode 1750-1775;
- de aan de kansel bevestigde zandloper uit 1756;
- de kerkbanken daterend uit de 18^e eeuw;
- de epitaaf aan de oostmuur boven de preekstoel voor de in 1618 overleden Tobias de Coene, waarop een lofdicht in het Latijn van Hugo de Groot;
- de zerkenvloer met als belangrijkste stukken de dubbele zerk van Joan Reigersbergh en Sara van Oss (in de dooptuin) en de gedenksteen voor Tobias de Coene (in de zuidoosthoek);

Uniek voor Nederland is de stovenkamer, praktisch geheel voorzien van een 17^e en 18^e eeuwse wandbetegeling en de originele schouw (waarboven een tableau in Lodewijk XVI-stijl uit ca. 1780). Inclusief een aantal oude stoven en vuurtestjes.

De kerk kreeg in 1784 zijn eerste orgel, gebouwd door J.S. Strumphler. In 1908 werd dit instrument vervangen door een aanmerkelijk groter orgel van Pieter van Dam. In 1847 werden ingrijpende wijzigingen aan het interieur uitgevoerd. Langs de noordmuur werd een gaanderij geplaatst en de preekstoel met dooptuin verhuisde naar de zuidzijde van de kerkruimte. De bestaande gebrandschilderde ramen werden toen verwijderd.

In de periode 1954-1959 werd o.l.v. Cornelis Willem Royaards een grote restauratie uitgevoerd, zowel aan het exterieur als het interieur. Het interieur werd weer in de oorspronkelijke staat gebracht. Doorgangen vanuit de toren naar consistorie en stovenkamer werden dicht gemaakt, in de consistorie werd wandbetimmering uit de boerderij "Kronenburg" verwerkt. De wandbetegeling van de stovenkamer werd aangevuld met oude tegels uit de verbrande boerderij "Pijlenburg". De poort van het kerkenerf werd voorzien van de resten van de oude poort van buitenplaats Vredeveld aan de Volgerwer in de Beemster. Het ijzeren hek en de siervazen behoren nog tot de originele poort. Het van Dam-orgel werd in die periode gerestaureerd en aanzienlijk gewijzigd. Ook werden de ramen aan de oostzijde voorzien van brandschilderingen (Hans Rooyaards). De huidige kaarsenkroon is een kopie van een antiek model, de wapenschildjes zijn van de vroegere kronen afkomstig. De luidklok van 1621 werd in 1943 door de Duitsers gevorderd. De huidige klok dateert uit 1947.

In de periode 2004-2005 werd de kerk, zowel het interieur als het exterieur, weer volledig gerestaureerd waarbij alles in zijn oorspronkelijke staat bleef. Wel werden een nieuw verwarmingssysteem, nieuwe verlichting en achterzetbeglazing aangebracht. Dit met het oog op een breder gebruik van het kerkgebouw. Het orgel werd in 2001-2002 gerestaureerd waarbij het binnenwerk en front grotendeels weer hun oorspronkelijke staat kregen.

De kerk is het oudste gebouw van de Beemster en wordt geroemd om de voortreffelijke akoestiek voor muziek. De kerk is rijksmonument.